

CATEGORII CERAMICE DE IMPORT ÎN AȘEZAREA GRECO-INDIGENĂ DE LA ALBEȘTI (JUD.CONSTANȚA)

Livia BUZOIANU, Maria BĂRBULESCU

Cercetările arheologice în așezarea fortificată greco-indigenă de la Albești au ocazionat descoperirea unui bogat material preponderent ceramic. Categoria căreia i-am consacrat mai multe studii a fost cea a recipientelor și ștampilelor amforice¹. Semnalarea doar a celorlalte categorii² dădea măsura diversității formelor, preponderenței produselor grecești (sau de inspirație greacă), recunoașterii caracterului uzual, comun, și mai puțin de lux al pieselor.

Ne propunem în continuare prezentarea selectivă a unor forme ceramice, capabile prin identificare și comparație și prin notarea contextelor de descoperire să ofere elemente cronologice de sprijin așezării noastre. Este vorba de *boluri atice* și *kantharoi*, forme ce pot constitui și singure elemente de raportare cronologică.

Categoria *bolurilor cu buza întoarsă spre interior* (*the bowl with incurving rim*, denumire Sparkes-Talcott, *The Athenian Agora*, XII) sau *echinus bowl* (denumire dată de Edwards, *Corinth VII* și adoptată de Rotroff, 1997) este prezentă la Albești prin 6 exemplare. La Thompson, 1934, p.318, A19-21 reprezintă categoria bolurilor adânci și cu buza îndoită spre interior. Ivanov, *Apollonia*, p.222 și fig. 86, (nr.570) le desemnează ca farfurioare tip IV și le datează în a doua jumătate a sec. IV și la începutul sec. III a.Chr. La Rotroff, 1997 sunt incluse tocmai datorită dimensiunilor mici în categoria solnițelor cu picior și datate între 325-250 a.Chr. Tipul este prezent la Histria în al treilea sfert sec. IV a.Chr. - în variante fără decor³ sau cu decor imprimat⁴, eventual și în ultimul sfert sec. IV

¹ A.Rădulescu, M.Bărbulescu, L.Buzoianu, N.Cheluță-Georgescu, *Pontica* 26(1993), p.121-158 și în special p.122, n.4; L.Buzoianu, M.Bărbulescu, N.Cheluță-Georgescu, *Pontica* 33-34 (2000-2001), p.219-252;

² Vezi, de exemplu, *Albești (département de Constantza) – site fortifié gréco-indigène, în Talanta. The Black Sea Region in the Greek, Roman, and Byzantine Periods*, (ed. G.R.Tsetschladze, J.G.de Boer), 2002, p.189-205; *Complexes d'habitat du site fortifié gréco-indigène d'Albești (départ. de Constantza)*, în *Thrace and the Aegean Eight International Congress of Thracology*, Sofia-Yambol, 2000, Sofia 2002, vol I, p.361-375;

³ P.Alexandrescu, în *Histria II*, București, 1966, p.180, XXI, 4 și pl. 90 (după 336 a.Chr.);

⁴ *Ibid.*, p.182, XXXIII, 2, 3, și pl.91;

a.Chr.⁵. Exemplare mai târzii sunt datate tot aici către mijlocul sec. II a.Chr.⁶. Categoria este întâlnită și la Tomis de la mijlocul sec. IV a.Chr. – pentru o piesă căreia i s-a aflat analogie la N.Lamboglia, *Ceramica campană*, p.174, forma 21/25A⁷-, până în prima jumătate a sec. II a.Chr.⁸ La Callatis s-a aflat în complexe închise datate în al treilea sfert al sec. IV a.Chr. – prima jumătate a sec. III a.Chr.⁹. Reținem o piesă publicată în 1979 și aflată cu o monedă de argint divizionară emisă de Callatis și datată în a doua jumătate a sec. IV a.Chr.¹⁰. Notăm și un exemplar prezentat ca import grecesc în Câmpia Brăilei, la Chișcani, și datat în sec. IV a.Chr.¹¹.

Exemplarele de la Albești se caracterizează printr-un profil arcuit, perete îngroșat la partea superioară, picior drept sau ușor ieșit în afară, suprafața de sprijin plană. Interiorul și exteriorul vasului sunt acoperite cu firnis negru strălucitor. Câteva piese au rezervată o dungă circulară pe exteriorul vascei la joncțiunea cu piciorul și suprafața de sprijin. Aparțin tipului elenistic comun, total glazurat și fără decor imprimat. Piesele au dimensiuni cuprinse între 0,029-0,033 înălțime și 0,064-0,075 diametru maxim; diametrul piciorului este în jurul valorii de 0,045 m.

	Inv.	context	h ₀ *	H ₁	d.m.	d.b.
1.	29798	SC, c.61	0,033	0,033	0,07	0,044
2.	29773	SA, c.37	0,03	0,03	0,075	0,032
3.	40398	SE, c.75, -0,60 m	0,032	0,032	0,069	0,045
4.	33627	SD, c.91, -0,65 m	0,029	0,029	0,064	0,044
5.	29772	passim	0,03	0,03	0,07	0,042
6.	29764	passim	0,026	0,026	0,08	0,045

Elemente de detaliu sprijină datarea pieselor de la Albești în sec. III a.Chr., la date cuprinse între începutul secolului și mijlocul (eventual al treilea sfert) al sec. III a.Chr. Pereții groși, buza ascuțită, profilul piciorului și calitatea bună a firnisului sunt trăsături comune pieselor inv. 29798, 29773, 40398 și 33627. O remarcă specială datorăm piesei inv. 33627 care prezintă pe fund un graffit incomplet Σkv[...]. Pentru un eventual Σkvλῆς, vezi Mihailov, IGB², p.379, nr.418; în *Graffiti antičnovo Chersonesa*, nr.1513, întâlnim o întregire Σkú[θα]. Σkúθας figurează și la Callatis ca patronimic, în lista de subscriptii de la sfârșitul secolului III a.Chr., pentru ridicarea templului lui Dionysos (ISM, III, 35). Alte două piese

⁵ *Ibid.*, p.184, XXIX, 3 și pl.91

⁶ *Ibid.*, p.195, XXXVII, 13, 14, 17 și pl.95. Piese se caracterizează printr-un firnis granulos, fără luciu sau cu luciu slab, dispus uneori doar la partea superioară a vascei și prin valori ceva mai mari ale diametrului maxim;

⁷ M.Bucovală, *Necropole*, p.13, m. I/d;

⁸ *Ibid.*, p.47, m.XXI/c

⁹ C.Preda, Dacia NS, 5(1961), p.279, fig. 3/7; El.Bârlădeanu, Pontica 13 (1980), p. 232 și pl. VII/5; C.Preda, El.Bârlădeanu, Pontica 12 (1979), p.102-103 și pl. II/1-2, IV/5;

¹⁰ C.Preda, El.Bârlădeanu, *loc.cit.*, M2;

¹¹ V.Sîrbu, Pontica 15 (1982), p.111, fig. 5/1;

*Dimensiunile sunt date în metri; prescurtările folosite sunt: h₀= înălțimea totală; h₁= înălțimea păstrată; d.m.= diametrul maxim; d.b.= diametrul bazei

(inv. 29772 și 29764), care nu au marcată joncțiunea vascei cu piciorul și prezintă un firnis deteritorat, le plasăm la o dată ulterioară primelor, dar tot în limitele sec. III a.Chr. Piesa inv. 29764, de dimensiuni oarecum diferite (0,026 m înălțime și 0,08 m valoarea diametrului maxim) are acoperită cu firnis suprafața interioară, iar la exterior doar partea superioară a vascei. Recunoaștem forma la Ivanov, *Apollonia*, p.221, nr.566 și fig. 86, desemnată ca farfurioară tip III și datată la mijlocul sau al treilea sfert al sec. IV a.Chr.; și într-un bol acoperit cu firnis cenușiu brun mat din *Histria II*, p.188, XXXIV, 19 și pl.92, datat către sfârșitul sec. IV sau începutul sec. III a.Chr. Un exemplar asemănător în *Corinth VII*, pl.3 cat. 95 este datat cca. 300 a.Chr.

Doar pentru două piese ne putem sprijini și pe contextul arheologic: ștampila heracleeană cu numele lui Σωκράτης (grupa IV tipologică) pentru bolul fragmentar inv. 33627; și o ștampilă tot heracleeană, cu monogramă (grupa V tipologică) pentru piesa inv. 29773.

Din categoria bolurilor cu buza întoarsă la exterior (*outturned rim*) reținem un exemplar atic, puțin adânc (inv. 21472). Corpul are profilul ușor carenat spre bază; piciorul este bine marcat, cu profil evazat. Interiorul și exteriorul vasului sunt acoperite cu firnis plumburiu cu nuanțe roșiatice și maronii, datorate arderii. În interior este executat un decor cu roțița constând din baghete scurte dispuse în trei cercuri concentrice. Înălțimea vasului este de 0,05 m; diametrul maxim = 0,140 m; diametrul bazei = 0,077 m. Exemplare asemănătoare recunoaștem la Thompson A 9-13 și fig. 3, 115, 117¹²; Edwards, *Corinth VII*, cat. 76 (cca. 250 a.Chr.); Rotroff, 1997, cat. 893-899 (datate cca. 225-175 a.Chr.)¹³. La Eretria, forma se datează la o dată apropiată de sfârșitul sec. IV – primele decenii ale sec. III a.Chr.¹⁴. În zona vest-pontică forma este cunoscută la Histria într-un exemplar datat în ultimul sfert sec. IV a.Chr.¹⁵. La Callatis notăm exemplarele publicate de Th.Sauciuc-Săveanu, Dacia 1, (1924), p.159 și fig. 85 (*petite ecuelle*); idem, Dacia 2 (1925), p.135-136 și fig. 57¹⁶; C.Preda, N.Georgescu, Pontica 8(1975), p.58, M22 și fig. V/2, VI/2 (sec. III a.Chr.). În sfârșit, amintim exemplarul de la Enisala, cu decor imprimat în interior, datat în al treilea sfert sec. IV a.Chr.¹⁷ și un altul, la Medgidia, din a doua jumătate sec. IV – eventual începutul sec. III a.Chr.¹⁸.

La Albești, în absența unui context arheologic definit și prin alte materiale, reținem aceeași datare, cu posibilitatea limitării ei doar în sec. IV a.Chr.

¹² Thompson, A9, decorul constă din cerc dublu cu ruleta;

¹³ Apropiată ca dimensiune este piesa cat. 893; în general, decorul pieselor constă din patru palmete executate cu ruleta;

¹⁴ Stephan G.Schmid, în E' Ellen.keram., p.361-372 și pl.182, cat.15, cu trimiteri la Thompson A 9-13 și S.Miller, Hesperia, 43 (1974), cat. 25-26. Tot la Eretria, în sec. IV a.Chr., vezi Ingrid R.Metzger, în B' Ellen.keram., p.45 și pl.8, nr.126;

¹⁵ Histria II, p.182, XXXIII, 4 și pl.91; tot acolo și trimiterile; exemplarul este reluat în Histria IV, 1978, cat. 588;

¹⁶ Piese la care ne referim au dimensiuni mai mici: h₀ = 0,025 – 0,035 m; d.m. = 0,09-0,095 m;

¹⁷ G.Simion, Peuce, 2(1971), p.118 și fig. 31/h, h' (M6-B, m.5);

¹⁸ M.Irimia, Pontica, 16(1983), p.125 și fig. 2/3, 12/9; de notat aici dimensiunile apropiate cu ale exemplarului de la Albești (h₀ = 0,048; d.m. = 0,15; d.m.:h₀ = 0,083);

Categoria *bolsal* este reprezentată printr-un fragment din partea inferioară a unui vas (inv. 38986; diametrul păstrat = 0,08 m). Piesa prezintă un picior inelar, cu profilatură; are rezervată o linie circulară incizată la baza vascei. Decorul interior imprimat este compus din 3 palmete apropiate înconjurată de 3 cercuri cu ruleta. Fundul vasului, la exterior, are decorul compus din cercuri concentrice cu firnis: două marginale și două centrale cu punct la mijloc. Pentru forma piciorului, vezi Sparkes - Talcott, cat. 608 (cupă-skyphos, cca. 380 a.Chr.); *Histria IV*, cat. 529, 532 (cupe cu picior jos, cu o datare mult mai timpurie, în sec. V a.Chr.). Decorul îl recunoaștem în *Histria IV*, cat. 590 și pl. 67, la un bol cu buza întoarsă spre interior, datat în al doilea sfert al sec. IV a.Chr.; Thompson, A14, A16 și fig. 115, categoria bolurilor *puțin adânci* cu buza întoarsă spre interior și decor din 4 palmete incluse în cercuri executate cu ruleta. La Sparkes-Talcott, *Agora XII* decorul apare pe un kantharos (cat. 664), datat cca. 350 a.Chr. și pe un bolsal (cat. 561), cu aceeași datare (cca. 350 a.Chr.). Reținem datarea către mijlocul sec. IV a.Chr.: la Albești piesa s-a aflat în SA, c.53, la o adâncime sensibil mai mare (-0,80 m) față de ștampila thasiană a eponimului Νικόδημος I, datată în primul deceniu al sec. III a.Chr.¹⁹ sau imediat după aceea²⁰.

Formele de *kantharoi* aparțin categoriilor: a) cu cupă joasă, sprijinită direct pe picior; b) cu cupă înaltă și picior cilindric. Prima categorie este prezentă prin 4 exemplare fragmentare caracterizate prin picior tronconic cu o concavitate adâncă spre interior și proeminență în centru. Partea exterioară a piciorului prezintă o profilatură circulară. Corpul este canelat (inv. 40404 A-B) sau simplu (inv. 33622). Firnisul acoperă interiorul și exteriorul vasului, cu excepția unei zone rezervate circulare, la profilatura piciorului și pe baza de sprijin. Exemplarul inv. 40404 A își află analogii la Thompson, A 27-28; *Olynth XIII*, nr. 510-513; Ivanov, *Apollonia*, p.193, fig.76, nr.456, kantharos tip II, datat în a doua jumătate a sec. IV a.Chr.; Rotroff, 1997, kantharos de tip clasic cu buza simplă sau întoarsă cat.1 (cca. 325 a.Chr.) și 36 (cca. 335-325 a.Chr.). La Histria aflăm un exemplar întreg, plasat înainte și după mijlocul sec. IV a.Chr.²¹ și un altul fragmentar (numai partea superioară), datat în al treilea sfert sec. IV a.Chr.²². Forma este cunoscută la Callatis, în Materiale 8 (1962), p.447, fig. 7 și în bine- cunoscutul exemplar cu inscripție din al treilea sfert sec. IV a.Chr.²³.

Piese inv. 40404 B și 40156 aparțin mai degrabă unor exemplare cu perete drept (*straight wall pieces*), regăsite la Rotroff, 1997, cat. 170-173, cu datări între 310-275 a.Chr. Forma este înregistrată și de Thompson, B21 și Edwards, *Corinth VII*, cat. 380 (ultimul cu o datare mai înaltă, cca. 325 a.Chr.). Exemplarul inv. 40404 B s-a aflat la Albești cu o ștampilă thasiană Αριστοφών II datată (după Avram, 1996) cca. 288-274 a.Chr.

Exemplarul inv. 33622, de producție atică, prezintă în interior un decor cu ruletă, constând dintr-un șir de baghete; la exterior în concavitatea piciorului, este

¹⁹ Cca. 290 a.Chr., după Garlan, *apud* Gh. Poenaru-Bordea, BCH, Suppl.13, (1986) p.344, n.63;

²⁰ Cca. 286-274 a.Chr., după Avram, 1996;

²¹ Histria IV, cat. 577 și pl. 65 (datare M.Coja);

²² Histria II, p.182, XXXIII, 6 și pl.91;

²³ C.Preda, N.Georgescu, Pontica 8 (1975), p.60, M40 și pl.IX;

sgraffitată litera M sau Σ (mai curând prima literă, după paralelismul hastelor). Recunoaștem forma vasului la Ivanov, *Apollonia*, p.187, fig. 74, pl.102, nr.433 (kylix !) tip IX, varianta a, datată la mijlocul sau al treilea sfert al sec. IV a.Chr.; Rotroff, 1997, cat. 39 (kantharos datat 325-300 a.Chr.); Callatis, Pontica 8(1975), p.58, M17 și pl. V/1 (sfârșitul sec. IV și începutul sec. III a.Chr.). Pentru graffiti, vezi E.I. Solomonik, *Graffiti s horî Chersonesa*, nr.1, 9, 85, 192 (M) și 149, 221, 344 (Σ). Piesa s-a aflat la Albești în context cu două ștampile heracleene cu două nume din perioada B databile după Brashinskii 1980, în al doilea, al treilea și începutul ultimului sfert al sec. IV a.Chr.

Forme mai evolute recunoaștem la piesele inv. 38980 și 40871. Prima piesă ne oferă mai multe elemente de recunoaștere ale seriei: gât cilindric larg și puțin înalt; torți cu arcuire scurtă, corp cu profil rotunjit (și nu unghiular). Recunoaștem piesa la Rotroff, 1997, cat. 10 (cca. 310-300 a.Chr.). Un exemplar asemănător s-a aflat la Cabyle în complex datat de monede de bronz Lysimach în primele două decade ale sec. III a.Chr.²⁴ Forme de același tip sunt notate pe Agoraua atheniană și Dipylon B1²⁵. Un exemplar s-a aflat la Sborjanovo cu ștampile amforice din prima jumătate a sec. III a.Chr.²⁶ La Albești piesa s-a aflat cu ștampile de Heraclea Pontică din grupa IV și Rhodos, perioada II.

Exemplarul inv. 40871 prezintă pe gât un decor vegetal cu vopsea albă, stil West-Slope. Piesa se datează spre 280-260 a.Chr., după analogiile de pe agoraua Athenei și de la Koroni²⁷ sau 285-275 a.Chr., la Rotroff, 1997, cat.28.

O grupă distinctă o reprezintă exemplarele cu perete drept sau unghiular; notăm două piese atice stil West-Slope (inv. 38997 și 40181), dateate cca. 275-250 a.Chr. și pentru care identificăm analogii la Thompson, 1934, p.339, B 22-26; Edwards, *Corinth VII*, pl.39, cat.189 și Rotroff, 1997, cat. 190 și 219. Piesa inv. 38997 s-a aflat la Albești în context cu o ștampilă sinopeeană din grupa Vb²⁸. Pentru al doilea exemplar (inv. 40181) contextul este mai puțin riguros: piesa s-a aflat împreună cu două ștampile sinopeene din grupa Vd, într-un martor de săpătură (SB, c.7-17).

Ultimul exemplar în serie este piesa inv. 38970; lucrat într-o argilă grosieră, vasul prezintă un appendice bifoliat (*ivy leaf*) la extremitatea superioară a torții. Formă apropiată aflăm la Rotroff, 1997, cat. 263, exemplar din categoria *kantharos bagy*, datat 225-210 a.Chr. Pentru o piesă asemănătoare aflată la Lemnos, pe care o datează la sfârșitul sec. III a.Chr., Simonetta Savona presupune o producție locală²⁹.

Varianta cu *cupă înaltă și picior cilindric*, mai bine reprezentată, are ca

²⁴ A.Bozkova, în Δ' Ellen.keram., pl.90 a, 92 a: 1 și p.124;

²⁵ S.Miller, *Hesperia* 43(1974), 2, pl.30, nr.4; S.Rotroff, *Hesperia* 52(1983), 3, pl.53, nr.29; K.Braun, *AM*, 85(1970), pl.79, nr.7;

²⁶ M.Cicikova, K.Dimitrov, în Δ' Ellen.keram., pl.95 b, 98 a și p.132, cat.1;

²⁷ Vezi la A.Bozkova, *op.cit.*, p.124 cu n.7 și pl.92 a: 2; J.Burow, în Δ' Ellen.keram., pl.103 a-d și p.136 (Durankulak, sec. IV târziu/sec. III timpuriu);

²⁸ Pentru ștampilele sinopeene, vezi N.Conovici, *Histria VIII. Les timbres amphoriques*. 2. *Sinope*, București-Paris, 1998; grupa V cu subgrupele V a – Ve este datată cca. 257-190 a.Chr.;

²⁹ Simonetta Savona, în Δ' Ellen.keram., pl.142 d, 143: 3 și p.225 cu n.30; autoarea subliniază involuția formei și calitatea inferioară a execuției;

elemente proprii de recunoaștere cupa de formă tronconică (la unele exemplare înscriindu-se aproape într-un triunghi), partea superioară cilindrică, înaltă, cu profil ușor concav; torți puternic arcuite cu apucători plate la capete; picior cilindric, profilat spre bază. Exemplarele sunt cu corp canelat (4) sau simplu (7). Canelurile, drepte sau oblice, sunt delimitate în partea inferioară de o șanțuire, trăsătură comună cu a tipului anterior. Piesele au aspect zvelt; raportul dintre diametrul corpului și înălțime (la piesele păstrate întregi) este de 0,5-0,558 (vezi tabelul).

Inv.	context	h ₀	h ₁	d.m.	d.b.	d.m.: h ₀
40404 A	SC, c.26, -0,75	-	-	-	0,043	-
40404 B	SB, c.17, -0,75	-	-	-	0,045	-
40156	SB, c.2, -0,31	-	-	-	0,053	-
33622	SD, c.95, -0,83	-	-	-	0,056	-
38980	SA, c.45, -0,50	-	0,08	0,08	-	-
40871	passim	-	0,055	0,055	-	-
38997	SB, c.131, -1,30	-	0,043	0,038	-	-
40181	SB, c.7 -17	-	0,055	0,045	-	-
38970	SB,c.14,-0,50-0,70	-	0,06	0,052	-	-
29777	SB, c.31	0,120	0,120	0,067	0,038	0,558
29745	SB, c. 31, -0,55	0,140	0,140	0,07	0,04	0,5
37975	SB, c.65, -0,55	0,198	0,198	0,095	0,05	0,53
40169	SB, c.65, -0,42	-	0,098	0,072	0,04	-
29799	SC, c.59	-	0,135	0,096	0,058	-
40104	SC, c.65, -0,45	-	0,052	0,07	-	-
40400	passim	-	0,135	0,085	0,042	-
21473	SB, c.7, -0,55	-	0,07	0,085	-	-
40432	passim	-	0,06	0,068	-	-
43598	SA, c.13, -0,25, -0,30	-	0,095	0,09	-	-

Trăsăturile corespund formei noi de *kantharos* care se dezvoltă rapid în primul sfert al sec. III a.Chr. Noua formă este bine reprezentată la Menon's Cistern, Dipylon Well și Koroni, în depozite ce se întind din prima treime spre mijlocul sec. III a.Chr. Formele apărute la Albești sunt ceva mai zvelte; raportul dintre diametru și înălțimea vasului are valoare mai mică (0,5-0,558 față de 0,69-0,78); piciorul este mai înalt, cu concavitate conică în interior; de asemenea, concavitatea părții superioare este mai pronunțată. Raportate la exemplarul considerat cel mai târziu din serie (Rotroff, cat. 16, provenit de la Menon's Cistern) și datat la sfârșitul primului sfert sec. III a.Chr., piesele de la Albești sunt ulterioare acestei date. Indicații pentru o datare mai târzie aflăm în mărimea vaselor³⁰ și în piciorul cilindric, foarte înalt. Deși rară, forma a fost descoperită pe

³⁰ *Kantharoi* de mărime mare (h = 0,13-0,15 m) încep să fie produși pe la cca. 275 a.Chr. (Rotroff, 1997);

Agora în depozite din al treilea sfert sec. III a.Chr.; de asemenea, este remarcată și la Dipylon cu materiale din al doilea și al treilea sfert sec. III a.Chr. O piesă asemănătoare exemplarelor de la Albești s-a aflat în tumulul 7 al necropolei orientale de la Cabyle. Complexul funerar are ca date limite de amenajare mijlocul sec. III a.Chr. (*terminus post quem*) și sfârșitul celui de la treilea sfert/începutul ultimului sfert al sec. III a.Chr. (limita inferioară)³¹. Un kantharos asemănător, însă cu proporții mai puțin zvelte, aflat în Macedonia, este datat de un tezaur monetar între 250-239 a.Chr.³².

Pentru coloniile vest-pontice se reține sec. III a.Chr.: *Histria II*, p.187, XXXIV, 8 (= *Histria IV*, cat. 578; mijlocul sec. III a.Chr.); *Histria V*, cat. 12-13, pl.2 (sec. III a.Chr.); Bucovăla, *Necropole*, p.120, fig. 76/b și p.23, a, cu trimiteri la CVA, București, 1965, pl.44, fig. 4 (sec. III a.Chr.); V.Lungu-C.Chera, *Pontica 19* (1986), p.98 și pl. 2/8 (M7, sec. III a.Chr.). Piesa de la Callatis din *Pontica 13* (1980), p.222 și fig. I/1 o considerăm o variantă tot de sec. III a.Chr. pentru exemplarele de la Albești³³.

Cel mai edificator context arheologic pentru piesele aflate la Albești îl oferă ștampilele rhodiene, date în intervalul 269-225 a.Chr.³⁴. Notăm, pe rând, numele eponimului Δαήμων, din subperioada Ic (269-240) cu piesa inv. 21473 (în SB, c.7, -0,55 m); eponimul Ὀνάσανδρος, de la începutul subperioadei II a (240-225 a.Chr.), aflat în SB, c.65, -0,42 m cu kantharosul inv. 40169. Mai mulți producători din perioada II Δίσκος I, Θεόδωρος I și Σάμος - s-au aflat cu piesa inv. 40104 (în SC, c.65, -0,45 m). Alți producători -Ξενότιμος și Μνησίθης - s-au aflat cu piesele inv. 29799 și 37975. În câteva cazuri (inv. 37975, 21473) notăm și ștampile de Heraclea Pontică din grupa a IV-a, a cărei datare s-a prelungit probabil și după mijlocul sec. III a.Chr.³⁵, și de Sinope din grupa V d (pentru piesele inv. 40169, 40104, 21473).

Prezentarea noastră nu-și propune neapărat și concluzii. Atrage atenția asupra unor forme ceramice care aparțin prin tipologie, arie de răspândire și contexte arheologice categoriei ceramicii elenistice comune secolelor IV-III a.Chr. Frecvența bolurilor tip *echinus* și a exemplarelor de *kantharoi* cu picior cilindric înalt (raportată la bolurile cu buza întoarsă la exterior și formele de *kantharoi* cu picior jos) o recunoaștem ca trăsătură comună în coloniile vest-pontice.

Contextele arheologice invocate le precizează datarea în sec. III a.Chr. Câteva forme (*bolsal*, unele exemplare de *kantharoi* cu picior jos) le putem plasa în a doua jumătate și spre mijlocul sec. IV a.Chr. Datările propuse sunt în acord cu materialele amforice ștampilate aflate în aceleași contexte.

³¹ A.Bozkova, *op.cit.*, p.124-125 și pl. 90 b și 92 a: 5. Între materialele complexului s-a aflat și o drahmă postumă Alexandru Macedon, bătută la Colophon și datată 310-301 a.Chr.;

³² *Ibid.*, n.11; V.Poulios, în Γ' Ellen. keram., p.116, A 414, pl.66 a;

³³ În articolul citat piesa era datată la sfârșitul sec. IV-începutul sec. III a.Chr.;

³⁴ Datele după J. - Y. Empereur, A.Hesnard, *Les amphores hellénistiques du monde égéen, în Céramiques hellénistiques et romaines*, II, Besançon, p.18-19;

³⁵ Pentru o ștampilare practică de Heraclea Pontică „cel puțin până în al treilea sfert al sec. III a.Chr.” se pronunță și N.Conovici, M.Irimia, *Dacia NS*, 35 (1991), p.140.

Lista prescurtărilor

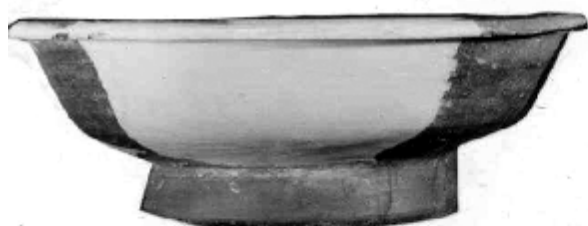
- Avram, 1996 – Al.Avram.*Histria. VIII. Les timbres amphoriques. 1. Thasos*, Bucarest-Paris, 1996.
- Brashinskii, 1980 – I.B.Brashinskii, *Greceskii keramiceskii import na nijnem Donu v V-III vv.don.e.*, Leningrad, 1980;
- Bucovală, *Necropole* – M.Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1966.
- Ivanov, *Apollonia* – T.Ivanov, *Antična keramika ot nekropola na Apolonija, în Apolonija, Razbik'pite v nekropola na Apolonija prez 1947-1949 g.*, Sofia, 1963
- Mihailov, IGB² – G.Mihailov, *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*, I², Sofia, 1970.
- Rotroff, 1997 – Susan I.Rotroff, *Hellenistic pottery athenian and imported wheelmade table ware and related material*, The Athenian Agora, 29, Princeton. New Jersey, 1997.
- Thompson, 1934 – H.Tompson, *Two Centuries of Hellenistic Pottery*, Hesperia 3(1934), p.311-480.
- B' Ellen.keram. - B'Epistemoniké synántese gia ten ellenistike keramike, Rhodos 22-25 martiou 1989, Athena, 1990.
- Γ' Ellen.keram. – Γ' Epistemoniké Synántese gia ten ellenistiké keramiké, Thessaloniké, 24-27 septembriou 1991, Athena, 1994.
- Δ' Ellen.keram. – Δ' Epistemoniké Synántese gia ten ellenistiké keramiké, Mytilene, martios 1994, Athena 1997.
- E' Ellen.keram. - E'Epistemoniké synántese gia ten ellenistike keramike, Atena, 2000.

Ilustrație

Categorie	Nr.inv.	Planșe	Categorie	Nr.inv.	Planșe
bol	29798	Pl.I; V	kantharos	38997	Pl.II; VII
bol	29773	Pl.I; V	Kantharos	40181	Pl.II; VII
bol	40398	Pl.I; V	Kantharos	38970	Pl.III; VII
Bol	33627	Pl.I; V	kantharos	29777	Pl.IV; VII
Bol	29772	Pl.I; V	kantharos	29745	Pl.III;VIII
Bol	29764	Pl.I; V	Kantharos	37975	Pl.III;VIII
bol	21472	Pl.I; V	Kantharos	40169	Pl.III;VIII
bolsal	38986	Pl.I; V	kantharos	29799	Pl.IV;VIII
kantharos	40404 A-B	Pl.II; VI	kantharos	40104	Pl.II;VIII
Kantharos	40156	Pl.III; IV	kantharos	40400	Pl.IV;VIII
Kantharos	33622	Pl.II; VI	Kantharos	21473	Pl.IV;VIII
Kantharos	38980	Pl.II; VI	Kantharos	40432	Pl.IV;VIII
kantharos	40871	Pl.III; VII	kantharos	43598	Pl.IV;VIII

33.627

21.472

38.986

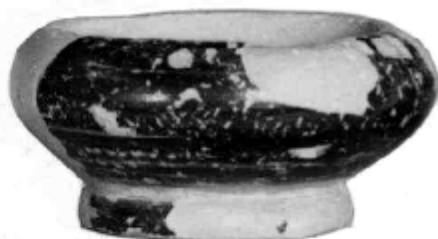
29.798

29.772

29.773

40.398

29.764

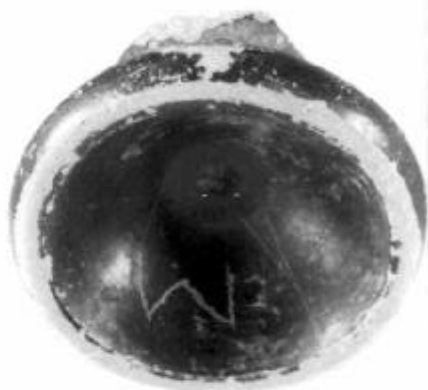
40.404 B

40.404 A

I

33.622

38.980

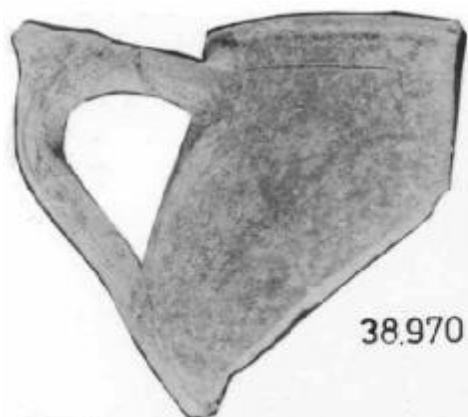
38.997

40.181

40.104

38.970

40.871

37.975

40.169

40.156

29.745

21.473

29.777

29.799

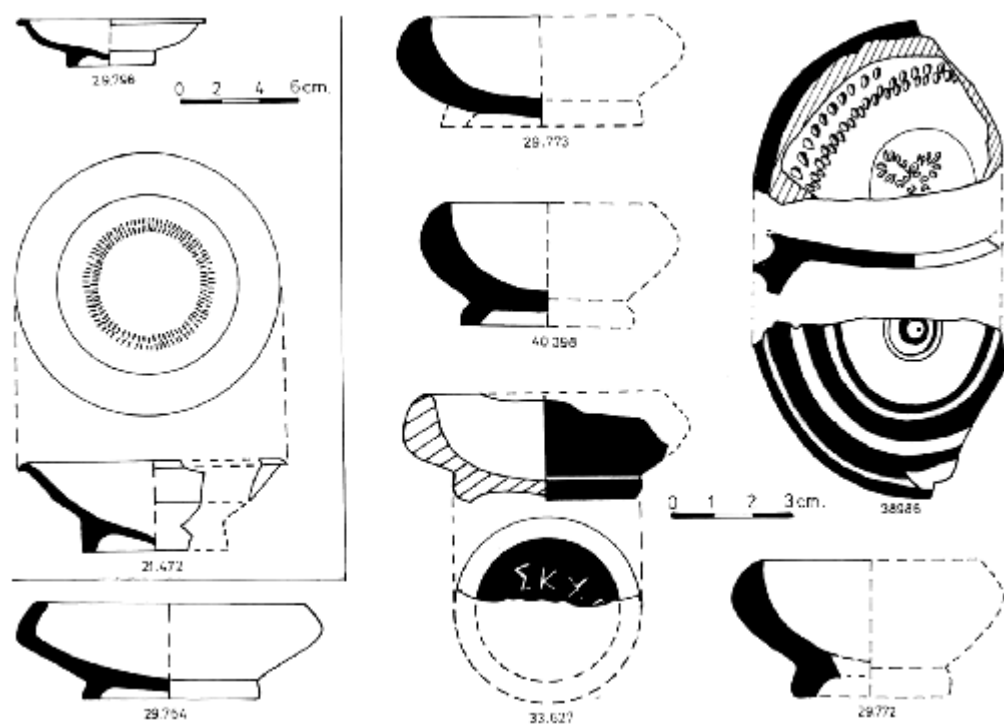
43.598

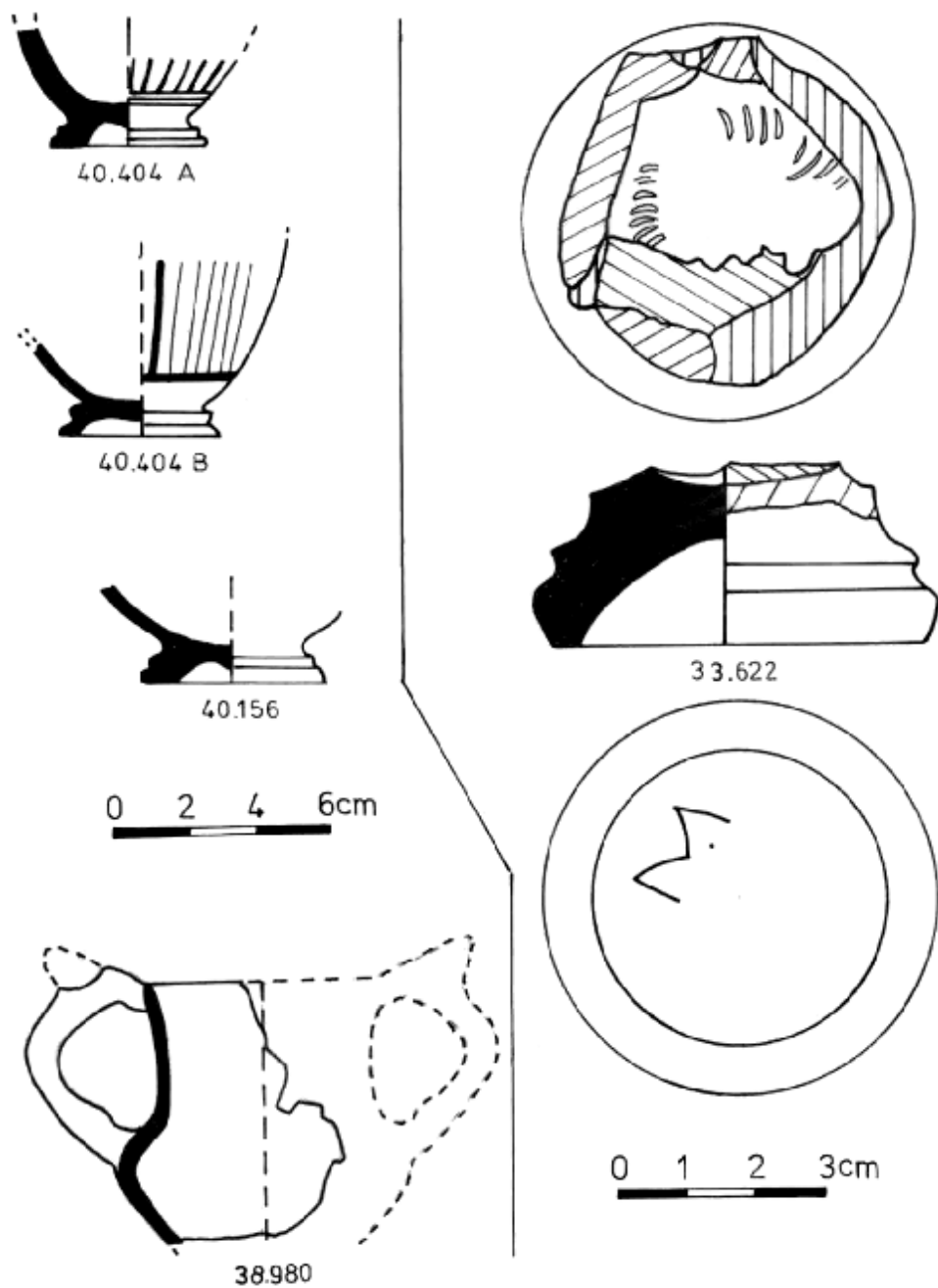
40.432

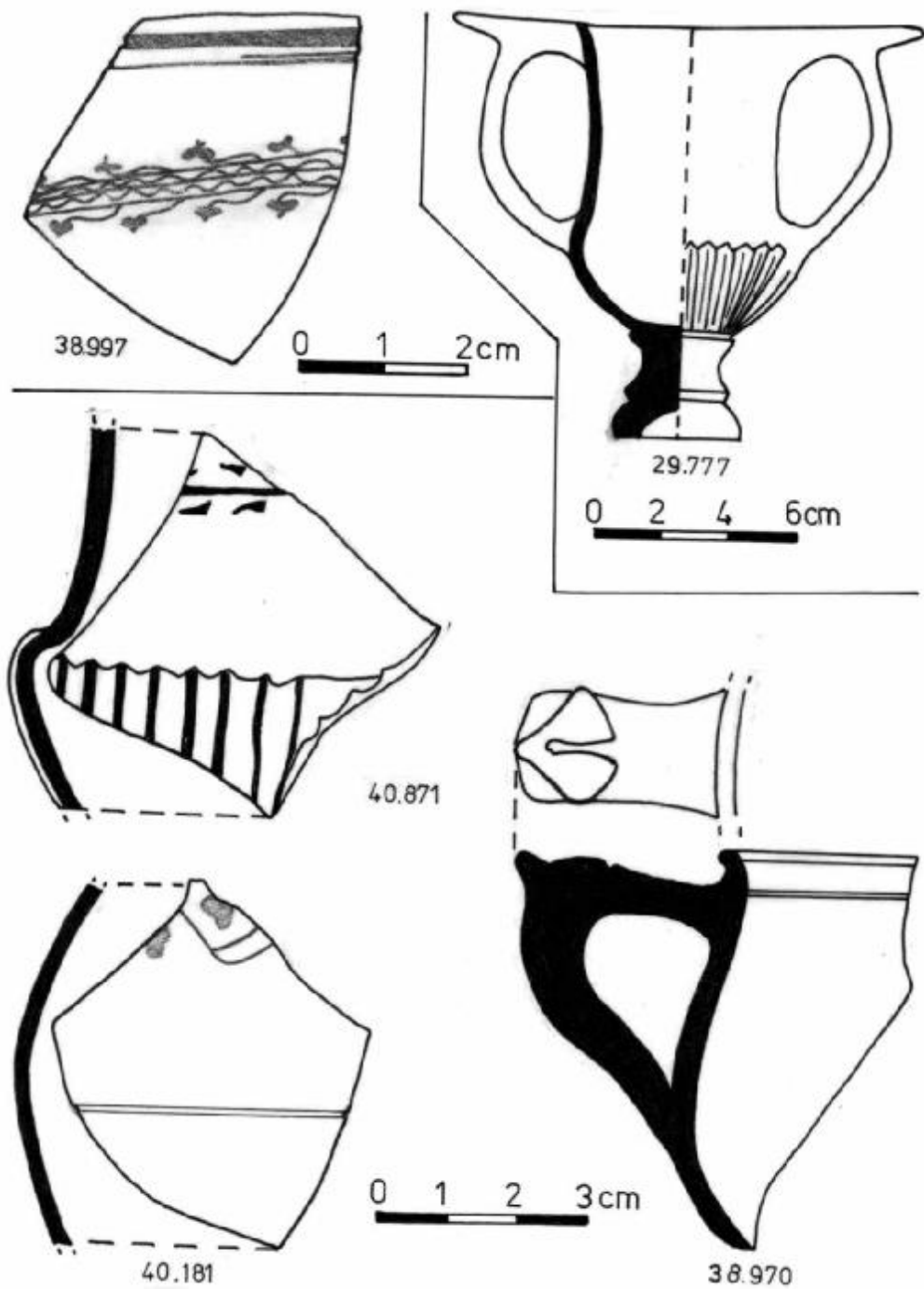

40.400

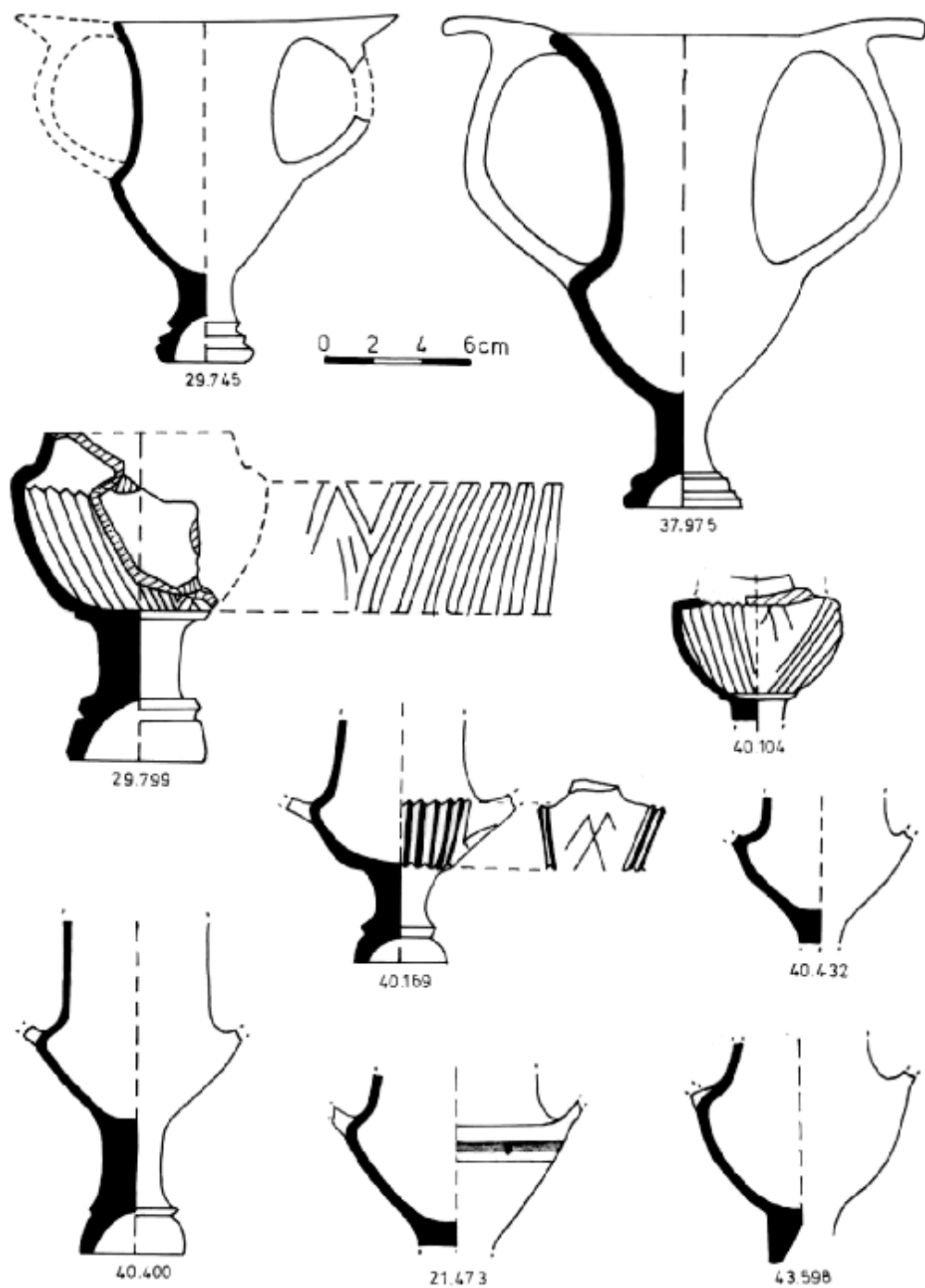

PL. V

PL. VII

PL. VIII

**IMPORTED CERAMICS CATEGORIES
IN GREEK-INDIGENOUS SETTLEMENT
ALBEȘTI (CONSTANȚA COUNTY)**

Summary

The article tends to selectively present some ceramics types – Attic bowls and kantharoi – able to offer chronological elements for the settlement in Albești. 6 bowls with inwards turned (or *echinus bowl*), one piece with outturned rim and a bolsal fragment are analyzed. The *kantharoi* shapes belong to the categories with a low cup, set directly above the foot, and the one with a tall cup and cylindrical foot. By typology, spreading area and archaeological context the vessels belong to the Hellenistic ceramics category, common for the 4th – 3rd centuries B.C.

The frequency of echinus type bowl and of the kantharoi pieces with tall cylindrical foot can be recognized as a common feature for the Pontic colonies. The mentioned archaeological context traces their dating to the 3rd cent B.C. Some types (bosal and some kantharoi pieces with a low foot) can be placed into the second half and towards the end of the 4th cent. B.C. The suggested datings are matching the stamped amphora materials, present in the same context.